

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2023 r.,
skargi organu rentowego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt IV U 35/23,

I. odrzuca skargę;

**II. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści) z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia
do dnia zapłaty.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku z dnia 28 listopada 2022 r. i przyznał M. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2022 r. do 31 grudnia 2024 r. Zdaniem Sądu Okręgowego decydujące znaczenie dla rozważenia zasadności złożonego odwołania miało ustalenie, czy wnioskodawca jest niezdolny do pracy. Sąd

Okręgowy podzielił opinię powołanego biegłego z zakresu ortopedii, z której jednoznacznie wynikało, że odwołująca utraciła częściowo zdolność do pracy i spełnia wymogi uznania jej za osobę niezdolną do pracy. Kierując się powyższymi ustaleniami, Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Organ rentowy wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c., wskazując na niezgodności zaskarżonego wyroku z art. 57 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w wyniku czego doszło do naruszenia art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego jest w całości niewykonalny. W decyzji z dnia 28 listopada 2022 r. organ rentowy odmówił bowiem przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy także z uwagi na niespełnienie warunku 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku. W toku procesu Sąd Okręgowy całkowicie pominął kwestię spełnienia tego wymogu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 424¹ § 1 k.p.c.) albo – w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela - od orzeczenia sądu pierwszej instancji (art. 424¹ § 2 k.p.c.). W tym drugim wypadku (a ten tylko występuje w sprawie) skarżący powinien wykazywać, że występuje wyjątkowy przypadek uzasadniający wniesienie skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Okoliczność ta stanowi jeden z sześciu koniecznych elementów konstrukcyjnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Każdy z nich jest indywidualny i niezależny. Pominięcie lub nieprawidłowe skonstruowanie choćby jednego z nich powoduje, że skarga jest dotknięta istotną wadą, nienaprawialną w trybie właściwym do usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine*

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 56/14, niepubl. poza bazą LEX nr 1682217). Dopełnienie wymienionych wymagań konstrukcyjnych skargi podlega badaniu przez Sąd Najwyższy. Wymagania te powinny być spełnione kumulatywnie, zaś każde z nich ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione samodzielnie, niezależnie od pozostałych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lipca 2005 r., sygn. akt IV CNP 1/05 oraz z 7 sierpnia 2012 r., sygn. akt III CNP 14/12, niepublikowane).

Dopuszczalność wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji, w sytuacji, w której strona nie skorzystała z przysługującego jej prawa do wniesienia apelacji, jest uzależniona od kumulatywnego spełnienia obu przesłanek art. 424¹ § 2 k.p.c., tj. wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Oba warunki należy interpretować ściśle (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2021 r., I PUNP 4/21, LEX nr 3372590).

Pojęcie wyjątkowych wypadków, o których mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. uzasadniających złożenie skargi odnosi się zarówno do przyczyn niezgodności z prawem orzeczenia, jak i powodów, dla których strona nie skorzystała z możliwości jego zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, LEX nr 738094, z dnia 9 czerwca 2006 r., IV CNP 47/06, LEX nr 1101303, z dnia 3 marca 2016 r., II CNP 37/15, LEX nr 2010231, z dnia 4 grudnia 2015 r., II CNP 31/15, LEX nr 1948877). W judykaturze za okoliczności kwalifikujące się do uznania za "wyjątkowe wypadki" zalicza się ciężką chorobę strony, wykluczającą możliwość wniesienia środka odwoławczego, jej stan psychiczny uniemożliwiający podjęcie rozsądnej decyzji co do zaskarżenia niekorzystnego orzeczenia sądu pierwszej instancji, katastrofę, klęskę żywiołową, czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, np. błędna informacja udzielona przez pracownika sądu, które to okoliczności obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia. Nie ma natomiast takiego charakteru sytuacja, gdy strona zrezygnowała z wniesienia środka zaskarżenia, bowiem w jej ocenie nie miała do tego podstaw i nie wierzyła w jego skuteczność (postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2020 r., II BU 2/20, LEX nr 3087612; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2020 r., II BU 1/20, LEX nr 3087627). Chodzi więc o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka odwoławczego, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2019 r., IV CNP 40/18, LEX nr 2645285).

Z wniesionej w rozpoznawanej sprawie skargi wynika, że o pominięciu przez Sąd Okręgowy kwestii spełnienia bądź niespełnienia przez ubezpieczoną warunku 5 lat okresów składowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku, organ rentowy dowiedział się w chwili realizacji wyroku. Organ rentowy przyjął, po zapoznaniu się z lakonicznym uzasadnieniem wyroku, w którym to Sąd Okręgowy w Olsztynie powołał się na art. 57 ust. 1 ustawy, iż sąd dokonał też ustalenia spełnienia przez ubezpieczoną pozostałych warunków określonych ustawą o emeryturach i rentach z FUS. Dopiero na etapie realizacji wyroku organ rentowy zauważył, że ubezpieczona w dalszym ciągu nie spełnia warunków określonych w art. 57 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak też dodatkowo warunku określonego w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy. W ocenie Sądu Najwyższego przywołana okoliczność, prowadząca się do niestaranego zapoznania się z orzeczeniem Sądu I instancji i poprzedzającą go decyzją organu rentowego, nie kwalifikuje się jako wskazany wyżej wyjątkowy wypadek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego jasno wynika, że okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia sprawy, która była badana przez ten sąd, była ocena stanu zdrowia wnioskodawczyni, w szczególności ustalenie, czy jest osobą niezdolną do pracy. Mając na uwadze opinię biegłego ortopedy „Sąd Okręgowy podzielił ocenę, że wnioskodawczyni jest osobą częściowo niezdolną do pracy. Kierując się powyższymi ustaleniami, Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2022 r. do 31 grudnia 2024 r.” Zaniedbanie strony we wniesieniu środka odwoławczego nie może stanowić okoliczności legitymującej wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zwłaszcza w sytuacji, gdy stroną tą jest organ rentowy,

którego bieżące funkcjonowanie opiera się na pracy profesjonalnych pełnomocników.

Z tych względów, Sąd Najwyższy odrzuca skargę w oparciu o art. 424⁸ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c.

[SOP]

[ał]